

U ODBRANI BANIJE U PRVOJ POLOVINI 1944.

Osnovni zadatak banijskih partizanskih jedinica u prvoj polovini 1944. bio je odbrana slobodne teritorije Banije i Šamarice,³³⁷ kao i dalje organizaciono sređivanje jedinica, vojna i politička obuka, kulturno-prosvjetni rad među borcima i narodom na terenu kuda su se jedinice kretale.

Njemačka tajna služba (Gestapo) i tajna Ustaška Nadzorna služba (UNS) kao i ostale neprijateljske ustanove i organizacije su, još tokom operacije »Panter«, preko četničkih agitatora, od kojih su neki dovedeni s tom namjerom iz Beograda i iz drugih krajeva, kao i pomoću domaćih malodušnika, počeli razvijati propagandu sa ciljem da demoralise narod i borce i oslabe udarnu moć partizanskih jedinica. Uz to su i pojave novih oboljenja od tifusa i drugih bolesti, koje su izazivali i pospješivali ratni napori i tegobe, uticali da početkom 1944. godine dođe do izvjesnih negativnih pojava, koje su se odrazile na moralno-političko stanje uopšte. U prvom redu počele su se širiti vijesti da će čitava 7. banijska divizija ponovo otići u Bosnu, a bilo je riječi da će otići čak u Sloveniju. To je izazivalo izvjesnu uznemirenost kod jednog broja boraca i starješina. U to vrijeme pojavilo se u našoj 1. brigadi nekoliko samovoljnih napuštanja jedinica i odlazaka kući.

Međutim, uspješna dejstva i razbijanje neprijateljske operacije »Panter«, podiglo je moral među borcima, starješinama, a pogotovo kod naroda. Ali, ni time nisu svi problemi u jedinicama i kod naroda bili riješeni, pa je ubrzo stigla i direktiva Glavnog štaba Hrvatske od 5. januara 1944. godine³³⁸ u kojoj, pored ostalog, stoji:

337 Uroš Krunić, Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 583.

338 Zbornik V/20, dok. br. 120.

»U vezi sa situacijom na Baniji, kako u pozadini tako i u 7. diviziji, potrebno je pored političkog rada zadati i vojnički udarac neprijatelju, prvenstveno četničkoj grupi, koja se nalazi u Sunji i koja je žarište neprijateljske propagande za čitavu Baniju i Banijski »Trokut«. U tu svrhu treba ispitati mogućnost za napad na Sunju, i ako postoje uslovi, pristupiti likvidaciji tog uporišta sa snagama 7. divizije. Također je potrebno veću pažnju obratiti na Banijski »Trokut«, te preko štaba 7. divizije uputstvima i konkretno pomoći četi, koja je formirana u Banijskom »Trokutu«, da bi mogla ispuniti vojničke i političke zadatke na svom prostoru ...«

Međutim, došlo se do zaključka da napad na Sunju ne bi dao povoljne rezultate, već bi samo potvrdio neprijateljsku propagandu kako partizani nepotrebno napadaju tvrde gradove i uzaludno ginu. Zato je štab 7. divizije pristupio prikupljanju podataka potrebnih za ponovni napad na Glinu i oko Gline. No, i tu je situacija bila takva da nije obećavala uspjeh, pa je odlučeno da se pristupi ugrožavanju neprijateljskih posada u uporištima na liniji Petrinja—Glina.

U napadu na neprijatelja duž ceste Petrinja—Glina angažovane su 1. i 4. brigada. Međutim, i neprijatelj je već 5. januara poduzeo protivmjere. Toga dana njegova kolona jačine čete napala je oko 15 časova 4. bataljon 1. brigade u rejonu sela Stražnik i Luščani. Ovaj napad je odbijen sa gubicima neprijatelja od 5 mrtvih i 7 ranjenih, ali je on zapalio 5 kuća u sjevernom dijelu sela Luščani.³³⁹ Za 7. januar naređeno je da 1. brigada napadne neprijatelja u s. Kihalac, a 4. brigada u s. Prekopa na cesti Petrinja—Glina. Osim mjesnih ustaša, u Kihalcu je bilo i 160 vojnika-konjanika, sa 2 minobacača, 6 puškomitraljeza, 1 brdskim topom, a u selu Prekopa oko 60 vojnika-konjanika sa odgovarajućim naoružanjem.³⁴⁰

Planirano je da se podilaženja i juriši izvedu tako da se neprijatelj iznenadi. Međutim, on je bio budan, pa je borba počela na odstojanju oko 300 do 400 metara od sela. Pošto ni drugi juriš nije uspio, naređeno je da se jedinice povuku na ranije položaje. Ipak rezultati ovog i ranijih napada bili su u tome što je neprijatelj prinuđen da 11.

339 Zbornik V/22, str. 164.

340 Zbornik V/23, str. 86, 164.

januara 1944. godine napusti grad Glinu d da se povuče u odbranu Petrinje na liniji: s. Gora—s. Križ—s. Strašnik—s. Hrastovica.

Ubrzo je 14. januara 1944. u 13 časova organizovan napad d na neprijatelja u s. Gora. Ocijenjeno je da **u tom** uporištu ima oko 130 ustaša, 80 domobrana, 80 žandara iz

Iz štaba 1. (7) brigade »Vasilj Gaćeša«. S desna: Milan Ognjanović, obavještajni oficir; Miloš Suzić, komandant brigade; Branko Babić, operativni oficir; Mirko Bila, komandir prateće čete brigade

Gline, Gore i Petrinje, 80—100 vojnika-konjanika i baterija od 3 topa. Prema zapovijesti štaba divizije od 13. januara, 1. (7) brigada imala je da napada glavnim pravcem: Glinska Poljana—k. 205—k. 196—Gora, 3. brigada da vrši osiguranje od Petrinje, a 4. brigada da napada pravcem Perkovića brdo—Marinovići—Gora.³⁴¹

I ovaj napad nije tekao po planu. Jedinice su zakašnile oko pola časa sa izlaskom na polazne položaje, pa je napad počeo u 13,30 časova. U prvom naletu bataljona naše 1. brigade istjerali su na svom pravcu neprijatelja iz rovova spoljne odbrane. Istovremeno je i 4. brigada upala u s. Marinoviće, gdje je zadržana.

Međutim, neprijatelj iz Petrinje vrlo brzo intervenije i sa tenkovima stiže u selo Gora. Zbog toga je našim jedinicama bilo naređeno da se povuku. Napad je ponovljen i 15. januara ujutro, ali je i on onemogućen tenkovima, pa su 1, 3. i 4. brigada nastavile da vrše pritisak na neprijatelja duž spoljne odbrane Petrinje na odsjeku: s. Graberje—s. Stražnik—s. Luščani, tokom 15. i 16. januara.

Da bi odbacio naše snage od spoljne odbrane Petrinje, neprijatelj je 17. januara sa 300 do 400 konjanika i 4 tenka krenuo pravcem: Petrinja—s. Zupić—s. Sibić—s. Graberje. Poslije borbe koja je trajala sve do 13 časova neprijatelj se povukao na liniju odbrane Petrinje. U ovim borbama poginuli su komesar 2. bataljona Nikola Erak, komandir čete Vaso Krnjaić i bolničarka brigade Jela Jokić (Kozarčanka), koja je u brigadu stupila još u Bilogori u jesen 1942. godine.

U sumrak 17. januara neprijatelj pod pritiskom naših snaga napušta selo Gora i povlači se na novu liniju spoljne odbrane Petrinje: s. Zupić—s. Križ i dalje s. Stražnik—s. Hrastovica. Odbacivanjem neprijatelja stvoreni su znatno povoljniji uslovi za provođenje niza mjera i akcija na slobodnom području Banije, od kojih je jedna i izbori za nove narodnooslobodilačke odbore (NOO) na čitavoj teritoriji.

Izbori za NO i divizijska partijska konferencija spadaju među najznačajnije događaje na Baniji januara 1944.

godine. Ta političko-društvena aktivnost, započeta u novembru 1943, prekinuta operacijom »Panter«, nastavljena je tek u januaru 1944. godine. U ovim izborima za seoske, općinske i kotarske NOO učestvovali su, pored naroda na terenu, i svi borci i starješine na Baniji. Iz brigade je na tim izborima biran veći broj starijih boraca koji su otišli na teren za odbornike, pa i predsjednike nekih NOO-a. Tako je intendant brigade Gligo Vranešević otišao za predsjednika općine Divuša (Bukovije) i slično.³⁴²

Druga politička akcija u januaru 1944. godine bila je priprema i održavanje Prve divizijske konferencije KPJ, 25—27. januara 1944. godine. Počela je u gradu Glini, a završena u s. Buzeta.³⁴³ Zajedno sa gostima, konferenciji je prisustvovalo 230 članova KPJ. Održani su referati:

1. — O političkoj situaciji — referent Uroš Krunić;
2. — Borbena sposobnost divizije i iskustva iz šeste neprijateljske ofanzive — referent Pavle Jakšić;
3. — Organizaciona pitanja — referent Pero Lalović.

Poslije partijske konferencije, štab 7. banijske divizije uputio je pismo svim potčinjenim komandama, kao i poziv domobranima da pristupe narodnooslobodilačkom pokretu.

Pošto su zauzeti stavovi i određene smjernice daljeg rada i djelovanja po svim pitanjima života, rada i borbe, pristupilo se održavanju partijskih i drugih savjetovanja i dogovaranja u jedinicama. U 1. brigadi prvo su održana savjetovanja s desetarima, zatim sa vodnicima i političkim delegatima, sa komandirima i komesarima četa i, najzad, sa komandama bataljona u štabu brigade. Na osnovu zaključaka usmjeren je dalji rad štabova, partijske, skojevske organizacije i svih aktivnosti u jedinicama.

Sa jasnim smjernicama nastavljeno je sa sprovođenjem mjera za što uspješniju političku aktivnost, za što aktivniju odbranu slobodne teritorije od neprijatelja koja je znatno povećana oslobođenjem Gline, gdje je trebalo organizovati mobilizaciju za popunu svih banijskih partizanskih jedinica, itd. U to vrijeme odbrana slobodne teritorije bio je najvažniji zadatak.

342 Zbornik Sedma banijska divizija«, str. 606.

343 Uroš Krunić, Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 587.

U januaru i februaru 1944. godine, vojnu situaciju na Baniji karakterisalo je transportovanje neprijateljskih većih formacija iz Dalmacije dolinom rijeke Ume, u pravcu Mađarske, kuda se približavao front Crvene armije. U vezi s tim, uslijedili su i česti ispadi neprijateljskih snaga na slobodnu teritoriju Banije, radi pljačke i obezbjeđenja transporta. U tim ispadima jedinica za redovnu odbranu komunikacija učestvovali su i dijelovi prolazećih snaga. To su bili dijelovi 1. brdske i 115. njemačke pješadijske divizije i 4. ustaško-domobranske gorske (brdske) divizije, kao i ostale posadne jedinice neprijatelja.

Radi odbrane slobodne teritorije Banije, brigada je imala da sa jednim bataljonom zatvori pravce od Petrinje i to Hrastovica—Bačuga i Cepeliš—Bačuga,³⁴⁴ a sa ostala tri bataljona — da zatvori pravac Petrinja—Kraljevčani i Petrinja—Blinja.

Dan prije dobila je zadatak da sa jednim bataljonom obezbijedi prelaz sa Banije preko rijeke Save za Slavoniju 1. čehoslovačke brigade »Jan Žiška Z. Trocnova«.³⁴⁵ Izvršavajući taj zadatak, 3. bataljon brigade je vodio teške borbe prsa u prsa protiv neprijatelja u Posavini, između sela Crkvenog Boka i šume Zelenik—Ilijina Greda k. 96. Naime, noću 6/7. februara 1. čehoslovačka brigada, na putu iz Velike Kladuše za Slavoniju, obezbijedena 3. bataljonom, prešla je komunikacije Kostajnica—Sunja i Dubica—Sunja i počela prelaz preko Save kod Ivanjskog Boka. Tek što je polovina brigade prešla rijeku, oko 10 časova je rejon prelaza nadletjela neprijateljska izviđačka avijacija.

Oko 12 časova naišao je i neprijatelj od Sunje, Šaša, Dubice, Jasenovca, čak i Kostajnice s tenkovima. Ukupno bilo je oko 700 do 800 Nijemaca, kozaka-konjanika, ustaša i domobrana, kao i četnika iz Sunje, podržanih sa 1 tenkom, 3 oklopna automobila, 10 kamiona, 7 motocikla. Najprije su napali naš 3. bataljon, koji je držao predstražne (obezbjeđujuće) položaje oko sela Crkveni Bok, a zatim i dva bataljona 1. češke brigade »Jan Žiška Z. Trocnova«.

344 Zbornik V/24, str. 105.

345 Borbeni put 1. čehoslovačke brigade »Jan Žiška Z. Trocnova«, čehoslovački savez u SRH, Daruvar 1968, str. 170.

U toku borbe 3. bataljon se ispred nadmoćnijeg neprijatelja povlačio od položaja do položaja ka selu Ivanjski Bok, izbjegavajući uspješno dejstvo neprijateljske avijacije. U povoljnom momentu, 3. bataljon je iz Ivanjskog Boka prešao u odlučan protivnapad, koji su podržali i bataljoni 1. češke brigade, koji se još nisu bili prebacili na lijevu obalu Save.

U veoma oštroj borbi, često prsa u prsa, neprijatelj je bio razbijen. Gubici 3. bataljona su 5 mrtvih i 5 ranjenih i jedan broj kundacima neprijatelja kontuzovanih boraca. Neprijatelj je na bojištu ostavio 20 mrtvih, među kojima je prepoznat i jedan od četničkih vojvoda iz Sunje, Jovan Bogović, rodom iz Velike Graduse. Padom mraka bataljoni 1. češke brigade prešli su preko Save, a naš 3. bataljon vratio se na Baniju, u sastav 1. brigade. Za dobro držanje i postignuti uspjeh u borbi na rijeci Savi, štab 7. banijske divizije pohvalio je 3. bataljon, zajedno sa njegovim komandantom Nikolom Jokom na čelu.³⁴⁶

Brigada je na određenim položajima prema Petrinji i Sisku vršila uglavnom izviđačke zadatke. Noću 8/9. februara upućena je jedna četa u pravcu Sunje koja se, krstareći selima Gradusa, Paukova, Vukoševac i Bestрма, sukobila, 9. februara oko 2 časa, kod s. Bestrme sa dijelovima konjičko-kozačkih jedinica, predvođenih četnicima iz Sunje. Neprijatelj je ubrzo pobjegao u pravcu svog uporišta u s. Komarevu.

Slijedeće noći 9/10. februara vod boraca, presvučen u konjička-kozačka odijela, upada u s. Lađevčane kod Sunje, gdje razoružava jednu grupu četnika. Brigada je na navedenim položajima ostala sve do 18. februara, kada je došlo do borbe protiv jačih neprijateljskih snaga iz Petrinje.

Prije svanuća 18. februara neprijatelj je krenuo iz Petrinje, vjerovatno radi pljačke i izviđanja. Njegova jača kolona, oko 400 konjanika-kozaka, nastupala je pravcem s. Mošćenica—s. Blinja, a slabija 150 vojnika sa oko 30 konjanika pravcem s. Mošćenica—s. Madžari—s. Bijelnik. Naš 4. bataljon nalazio se u s. Blinja, a 3. bataljon u s. Bijelniku.

346 Zbornik V/24, str. 158, 248; Arhiv VII, kut. 816, reg. br. 4/4, Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 603 i 604.

Već oko 6 časova ujutru došlo je do borbe sa navedenim neprijateljskim kolonama. Prvo su se sukobile isturene čete II to 3. bataljona kod s. Madžari, a 4. bataljona kod s. Stražbenice. Dok su se bataljoni pod borbom planski povlačili na položaje južnije od linije Blinja—Bijelnik, neprijatelj je Izdvojio jednu kolonu, zaobišao šumu kod s. Komareva i, preko Starog Sela, iznenadio dijelove 3. bataljona u rejonu s. Bijelnika. Ovaj bataljon se pod borbom povukao na položaje jugozapadno od Bijelnika, posjedajući Babino brdo (d. 306). U toku dana napade neprijatelja podržavala su tri aviona. Do 11 časova neprijatelj je ovladao s. Bijelnik i s. Blinja. Sa te linije dio snaga neprijatelja se vratio radi pljačke po selima. Otkrivši namjere neprijatelja, štab brigade je u 11 sati naredio 3. bataljonu da napadne neprijatelja u s. Bijelniku, a 4. bataljonu da ga napadne u s. Blinja. Silovitim jurišem bataljoni su uspjeli da potisnu neprijateljeve zaštitne dijelove koji se, sa svim ostalim njegovim snagama, povlače ka Sisku, odnosno ka Petrinji.

Do noći 3. i 4. bataljon su ponovno posjeli svoje ranije položaje. U s. Bijelniku 3. bataljon je zaplijenio troja kola opljačkanih stvari. Gubici neprijatelja bili su 3 mrtva i 5 ranjenih. Naši gubici bili su 3 mrtva, 2 ranjena i 4 zarobljena iz voda koji se iznenada sukobio sa neprijateljem kod s. Stražbenice.

Ponovna borba na navedenim položajima vođena je 26. februara 1944. godine. Neprijatelj je toga dana svoje glavne snage uputio pravcem Petrinja—Glina. Istovremeno je, manjim snagama, (100 do 120 konjanika sa 5 puškomi-traljeza, 10 automata i ostalo puške) vršio pritisak na položaje 1. brigade u pravcu Blinja, Deanovića i Mlinoga.

Oko 8,40 časova došlo je kod Leskovca (k. 357), između s. Deanovići i zaseoka Eići, do borbe s neprijateljem, koji je stigao iz Petrinje neopaženo. Kada je naišao naš 1. bataljon, koji je tog jutra krenuo iz s. Velike Graduse za s. Jošavicu i Mlinogu, neprijatelj je propustio 1. četu u pret-hodnici, a zatim, iz zasjede, napao glavninu bataljona.

čim su čuli borbu u rejonu Leskovca (k. 357), naš 3. bataljon, kao i 1. četa 1. bataljona su iz sela Deanovića, zaseoka Perkovići, posjeli položaj na brdu Vinodol i odatle,

pod zaštitom mitraljeske i minobacačke vatre, krenuli u pomoć 1. bataljonu. Primijetivši nastupanje 3. bataljona sa četom 1. bataljona, neprijatelj se povukao ka s. Deanoviću i s. Klinac. U toku gonjenja 3. bataljon izbija na pogodnije položaje na liniji s. Deanovići (groblje)—Budim—Leskovac (k. 357). Tu ubrzo dolazi do nove borbe koja traje punih šest časova.

Neprijatelj je u s. Deanovići i s. Klinac sačekao pojačanje iz Petrinje, a zatim krenuo uz podršku artiljerije i minobacača. Da bi izbjegli veće gubitke, naši bataljoni su se do inoći povukli na položaje na brdu Vinodol, a sa padom mraka i neprijatelj je odstupio do s. Deanovići i s. Klinac, gdje je zanoćio. U borbi 26. februara neprijatelj je imao 7 mrtvih i 12 ranjenih, a mi 10 mrtvih, 13 ranjenih i 5 zarobljenih pri iznenadnom napadu neprijatelja kod Leskovca (k. 357).

Sutradan, 27. februara, u borbi je učestvovala čitava brigada. Oko 400 do 500 Nijemaca, kozaka, ustaša i domobrana, podržani sa 6—7 minobacača, 1 brdskim topom i više teških i lakih mitraljeza, krenuli su oko 9 časova sa linije s. Deanovići—s. Klinac u tri kolone pravcima: Blinja—Babino Brdo; Deanovići—Metla i Mlimoga—Jabukovac—Dodoši.

Borba je prvo počela kod 4. bataljona na pravcima Blinja—Babino brdo i Deanovići—brdo Metla. Prvi pokušaj neprijatelja da ovlada položajima Babino brdo i Metla, odbijen je uz osjetne gubitke. Međutim, neprijatelj se brzo sredio i uz podršku minobacača potisnuo 4. bataljon ka s. Pastuša. Do noći bataljon se povukao na sjeverne padine Šamarice, na predio Kaline kod s. Komogovine. Sve dok se 4. bataljon nije prebacio u pomenuti rejon, borbu sa neprijateljem po dubini vodio je 2. bataljon na liniji s. Pastuša—s. Tremušnjak. Sa navedenih položaja bio je prisiljen da se povuče i 2. bataljon ka s. Begovići—Mačkovu Selo.

Borbu sa neprijateljskom kolonom na pravcu Mlimoga—Jabukovac—Dodoši vodio je 1. bataljon, ali ga je neprijatelj brzo odbacio sve do Mačkovog Šela na sjevernim padinama Šamarice. Ovim prodorom neprijatelj je imao namjeru da okruži 2. i 4. bataljon u rejonu s. Pastuša.

Tako se u poslijepodnevnim časovima brigada našla u linijskom rasporedu brdo Kaline, Begovići, Mačkovo Selo. U tom momentu kod s. Dodoša, u pozadini neprijatelja koji se probio u to selo, pojavio se 1. bataljon 2. brigade. Koristeći njegovu pojavu na boku i u pozadini neprijatelja, naš 2. bataljon, jedna četa 1. i jedna četa 3. bataljona prelaze u protivnapad pravcem crkva Sv. Petar—Gornja Pastuša. Istovremeno i 4. bataljon sa brda Kaline napada neprijatelja koji se povlačio cestom Pastuša—Komogovina—Mečenčani.

Poslije dvočasovne borbe neprijatelju, oko 16,30 časova, stiže kod Gornje Pastuše pojačanje (200 do 300 vojnika) iz pravca Kostajnice. Ono u toku pokreta uspjeva da odbaci naš 4. bataljon nazad na brdo Kaline, dok je borba kod Gornje Pastuše nastavljena sve do noći. Neprijatelj je imao oko 60 izbačenih iz stroja, dok su naši gubici iznosili 5 mrtvih i 13 ranjenih.

Tokom noći brigada je ponovo posjela brdo Metla, a po dubini držala je brdo Kaline, Begoviće, Tremušnjak i Mačkovo Selo. Poslije borbe na tim položajima, brigada se uveče zadržala na liniji: s. Pastuša, s. Jabukovac, s. Šušnjar i s. Dodoši. Lijevo odatle položaje su držale ostale brigade 7. banijske divizije i to: 2. brigada Šušnjar—Grabovac—Glavica brdo; 4. brigada Bačuga—Luščani i 3. brigada Majske Poljane i oko Gline.

U to vrijeme divizija vrši novi raspored za odbranu, pri čemu 1. brigada prelazi u rejon s. Mali Gradac—s. Trnovac, u opštu rezervu divizije. Naprijed, na položajima prema neprijatelju, 3. i 4. brigada su vodile borbe sa manjim neprijateljskim dijelovima.

Tokom januara i februara, poslije divizijske partijske konferencije, došlo je i do izvjesnih kadrovskih promjena. Dotadašnji komandant divizije Stanko Bjelajac Čane postavljen je za zamjenika komandanta 4. korpusa, a na njegovo mjesto vraćen je s dužnosti načelnika štaba 8. kordunačke divizije Milan Pavlović Mićun. Komesar divizije, Đuro Kladarin, premješten je u GŠH, a zatim za komesara 28. slavonske divizije. Na njegovo mjesto sa kursa i iz Like došao je Uroš Krunic itd. U 1. brigadi dotadašnji zamjenik komesara brigade Pero Lalović otišao je za

zamjenika komesara divizije, a na njegovo mjesto je došao Ljubomir Kljajić. Član poldodjela brigade Kaja Lalović-Garibović postaje omladinski rukovodilac divizije; za komesara 1. brigade došao je Branko Borojević; a komesar I. bataljona Milan Knežević otišao je za komesara 3. brigade. Operativni oficir Branko Babić je postavljen za načelnika štaba brigade, umjesto premještenog Josipa Kuštrina. Bilo je još niz pomjeranja.³⁴⁷

U martu i aprilu 1944. godine nastavljena su aktivna odbrambeno-napadna dejstva. Tako je 1. marta 1. brigada, bez jednog bataljona, upala u s. Mlinogu i rastjerala neprijateljske dijelove koji su pljačkali po selu. Za iznenadne prepade na neprijatelja koji su iz okolnih garnizona upadali u sela slobodne teritorije i pljačkali ih, u brigadi su formirane *udarne grupe dobrovoljaca*, koje su pokazale vidne uspjehe.

Polovinom marta 1944. godine, koristeći odlazak 1. brdske njemačke divizije iz šireg rejonu Sunja—Sisak—Petrinja u Mađarsku, banijske jedinice se još više aktiviraju, vršeći napade na neprijateljske komunikacije u dolini Une, Save i Kupe. Prilikom jednog takvog prodora, II. marta 1944. godine kod sela Borojevića, poginuo je komandant naše 1. brigade Rade Milojević.³⁴⁸ Naime, rano ujutro oko 3,30 časova 11. marta 1944. godine 1. bataljon je krenuo iz s. Borojevića u pravcu Prevršca. Sa njim je bio i komandant brigade. Neprijatelj, koji je 10. marta stigao od Kostajnice, zanoćio je u rejonu s. Prevršca i, 11. marta oko 1 čas po ponoći, nastavio pokret u pravcu s. Mečenčani—Borojevići u dvije kolone: Prevršac—Umetići—Ratkovića grm—Plandište—Pastuša i Prevršac—Borojevića Vis—Kaline—selo Begovići.

Na izlazu iz s. Borojevića neprijatelj je iznenada napao 1. bataljon sa svih strana. Odmah je preduzeto povlačenje kroz s. Borojeviće za Komogovinu. Sa vodom u zaštitnici ostao je i komandant brigade Rade Milojević. Neprijatelj sa Borojevića Visa uspijeva da okruži zaštitnicu i, prilikom proboja, teško su ranjeni komandant brigade Milojević i zamjenik komesara 1. bataljona Dušan Nikolić.

347 Zbornik V/25, str. 71, 84.

348 Proglašen je za narodnog heroja.

Da ne bi pali živi u ruke neprijatelja, obojica su izvršili samoubistvo.

Tom prilikom uništen je čitav vod u zaštitnici. Tako je 1. bataljon imao 6 mrtvih, 2 ranjena i 15 nestalih. Među nestalima 8 je poginulo, a 7 zarobljeno i strijeljano. Od naoružanja bataljon je izgubio 1 puškomitraljez »šarac«, 1 talijanski puškomitraljez, 3 automata, 1 pištolj i 13 pušaka. Za komandanta brigade, sedmog po redu, postavljen je Miloš Suzić.³⁴⁹

Brigada je zatim i 14. marta vodila borbu sa neprijateljem na položajima s. Umetić — s. Knezovijani—kosa Brijeborovina, a noću 18/19. marta učestvovala je sa čitavom 7. divizijom u diverziji na željezničku prugu Sunja—Sisalk. Tom prilikom brigada je vršila obezbjeđenje od Sunje i nije vodila borbu, jer je putnički vlak jednostavno propušten preko mine.

Tokom napada 3. i 4. brigade, noću 26/27. marta, na neprijateljsku posadu u s. Komarevu naša 1. brigada je takođe u obezbjeđenju pravca od Kostajnice i Sunje. Kada je 27. marta eskadron kozaka jačine oko 300 konjanika, podržan sa 5 srednjih tenkova, krenuo iz Kostajnice pravcem Koštajnički Majur—s. Krčevo—Svinjica, njega je na položaju s. Krčevo—Svinjica—k. 245 dočekala naša 1. brigada, sa dva bataljona u prvoj a dva u drugoj liniji i prinudila da se, oko 18 časova, pod zaštitom tenkova povuče nazad, u pravcu Kostajnice.

Cijeni se da je neprijatelj u toj borbi imao 7 mrtvih i 9 ranjenih, dok je u brigadi ranjen komandir 1. čete 3. bataljona, Medić iz Obijaja. Neprijateljska avijacija iz Zagreba, koja je podržavala ovu neprijateljsku kolonu, nije imala većih uspjeha, usljed našeg rastresitog rasporeda. Tokom povlačenja neprijatelj je u s. Velika Gradusa zapalio nekoliko kuća i sa sobom odveo nekoliko mještana.³⁵⁰

U daljim borbama, težište je stalno na komunikacijama, tada veoma važnim za neprijatelja. Tako su akcije

349 Miloš Suzić je 28. septembra 1944. ranjen od avionske bombe kroz pluća kod Komareva. Umro je 28. novembra 1945. godine u vojnoj bolnici Koniščak u Zagrebu. Za narodnog heroja proglašen je 1951. godine.

350 Zbornik V/25, str. 562, Zbornik »Sedma banijska divizija«, str. 594.

glavnih snaga 4. korpusa bile usmjerene na komuni/kacaje Bihać—Bosanski Novi—Kostajnica—Sunja—Sisak, Osnovni cilj bio je da se oteža prebacivanje neprijatelja sa obala Jadranskog mora u pravcu Mađarske.

Prva od akcija naše brigade u tom periodu bilo je rušenje željezničke pruge Kostajnica—Sunja noću 3/4. aprila. Prema zapovijesti štaba 7. banijske divizije³⁵¹ brigada je imala da sa dva bataljona zatvori put i prugu kod s. Panjani i put ž. st. Kostajnica—Majur, a sa dva bataljona i mobilisanim civilima — da ruši željezničku prugu Kostajnica—Sunja. Istovremeno, 3. brigada je imala da osigurava od Sunje i ruši željezničku prugu od Hrastovca u pravcu Kostajnice. Akcija je počela u 21, a završena u 3 časa ujutro 4. aprila.

Porušeno je 5 km željezničke pruge i više objekata za odbranu. Neprijatelj ni iz Kostajnice ni iz Sunje nije intervenisao, ali je zato krenuo na slobodnu teritoriju jačim snagama 6. aprila, kada je došlo do oštrih borbi na cesti Koštajnica—Petrinja.

Ujutro 6. aprila 1. konjička-kozačka divizija i ustaško-domobranski jedinice krenule su na slobodnu teritoriju Banije iz pravaca: Kostajnice, Sunje, Siska i Petrinje. Oštre i uporne borbe sa našom 1. brigadom u rejonu s. Kostreši, s. Bjelovac, s. Knezovljani, Ratkovića grm, s. Umetići, s. Prevršac, s. Kukuruzari, s. Babina Rijeka, trajale su od 2 časa ujutro do kasno u noći. Istovremeno je i 3. brigada vodila borbu od 14 časova do noći kod s. Deanovića, s. Klinac i s. Babino Brdo.

Međutim, iznenadnim prodorom jačih neprijateljskih snaga iz Kostajnice do sela Umetići, glavnina 1. i jedan bataljon 3. brigade bili su odsječeni sjeveroistočno od komunikacije Kostajnica—Petrinja i to u rejonu s. Bjelovac, s. Kostreši, s. Velika Gradusa.

Prilikom pokušaja proboja preko ceste u rejonu s. Knezovljani, neprijatelj je zarobio komoru 1. bataljona. Tek oko 15 časova naši bataljoni su uspjeli da se, uz prihvat 1. čete 1. bataljona sa Ratkovića grma i Plandišta, probiju i posjednu kosu Ratkovića grm—Plandište. Međutim, u tim časovima stiže neprijatelj od Sunje preko Velike Graduse

i Svinjice, razbija naše manje zaštitne dijelove i komoru 3. bataljona. Pored ostalog, u tim borbama izgubili smo minobacač 80 mm, kao i komoru 1. i 3. bataljona.

U to vrijeme i 3. brigada je prihvatila borbu sa neprijateljem koji se kretao iz Siska preko Komareva i od Petrinje. Kada je naša 1. brigada krenula u protivnapad sa kose Ratkovića grm—Plandište, neprijatelj je prisiljen da se povlači ka s. Kukuruzari i Kostajnici. Ukupni gubici neprijatelja procijenjeni su na oko 30 mrtvih i 45 ranjenih, dok je brigada izgubila pomenuti minobacač 81 mm, 1 laki talijanski bacač, 15 pušaka, 22 konja (od kojih je 8 ubijeno), 9 željeznih i 9 drvenih samara za konje, 4 jahaća sedla i 1 puškomitraljez »šarac«.³⁵²

Brigada je u selu Umetićima povratila konje i pribor komora 1. i 3. bataljona, dok je zarobljene borce iz komore neprijatelj odveo u Sunju. Oni su uz pomoć jednog domobranskog oficira pušteni, sem Milana Gagića.

U međuvremenu došlo je do većeg odliva njemačkih snaga (1. brdska divizija i dijelovi 115. njemačke divizije), u pravcu Mađarske, što je izazvalo naše energičnije akcije na saobraćajne veze u dolini rijeke Une na odsjeku Bihać—Bosanski Novi—Kostajnica—Sunja—Sisak. U vezi sa tim 3. i 4. brigada 7. banijske divizije angažovane su oko Bihaća, a 1. i 2. brigada na odsjeku Dvor na Uni—Kostajnica—Sunja. Tako je naša 1. (7) brigada, zajedno sa dva bataljona 2. brigade, napala noću 12/13. aprila neprijateljsku posadu u s. Divuši. U to vrijeme u Pounju, između Dvora na Uni i Kostajnice, neprijatelj je držao posade za odbranu komunikacija i to:

— u Dvoru na Uni ranija posada je pojačana sa jednom četom njemačkog Šturm (jurišnog) bataljona;

— u Zamlači — jedna četa njemačkog Šturm bataljona;

— u Strugi 80 mjesnih ustaša i naoružanih civila i jedna četa (120—130 vojnika) njemačkog šturmbataljona iz 2. oklopne armije;

— u Divuši — oko 130 ustaša iz 12. ustaške bojne i naoružani mještani. Ustaše su vršile stalnu službu, a naoružani seljani su bili noću u patrolama, zasjedama i u utvr-

đenim objektima. Od naoružanja imali su 2 brdska topa sa poslugom od 30 do 40 domobrana iz 11. pješačke ustaško-domobranske pukovnije. Oko sela bili su natkriveni rovovi, utvrđena seoska crkva na brijegu — i oko nje zidana ograda — podešena za odbranu, kao i pet zidanih poluukopanih bunkera. On naoružanja neprijatelj je imao 1 minobacač, 1 laki mitraljez na tornju seoske crkve, 3—4 puško-mitraljeza u bunkerima, ostalo uglavnom puške;

— u Volinji i Rovinama (gdje se nalazilo skladište benzina i avio-ubojne opreme), postojala je redovna neprijateljska posada za osiguranje željezničke stanice, skladišta i mostova na pruzi Volinja—Kostajnica, a

— u Kostajnici — ranija posada sa povećanim brojem tenikova za brze intervencije prema potrebi.

Naše snage, prikupljene na odsjeku Dvor na Uni—Kostajnica, bile su naša 1. brigada sa četiri bataljona, dva bataljona 2. brigade i tri bataljona Banijskog odreda. Pri tome naša brigada je imala da sa jednim bataljonom napadne na s. Divušu, sa Sjeveroistočne strane, glavnim napadnim pravcem preko groblja i, obuhvatom jugoistočno od ceste Divuša—Kostajnica, sa težnjom da brzo ovlada crkvom i prodre objema paralelnim ulicama prema centru sela. Za likvidaciju uporišta kod crkve koristiće i protivkolske topove i teške bacače. U cilju osiguranja od Kostajnice imala je da — sa dva bataljona — posjedne uzvisinu između potoka Kirišnica i ceste Volinja—Kuljani, kao i bezimenu kotu zapadno od k. 115, a sa manjim snagama — da zatvori put Unski most—Volinja. Jedan bataljon da se zadrži u rezervi kod štaba brigade.

Istovremeno, da bi se onemogućila bilo kakva intervencija neprijatelja, 3. i 4. brigada su pod komandom štaba 4. korpusa napadale i rušile željezničku prugu u dolini Une na odsjeku Ostrožac—Bos. Krupa—Bos. Otoka, što su ponovile i noću 15/16. aprila.³⁵³

Naši bataljoni kao i 2. brigade — u napadu na neprijatelja u s. Divuši, uspjeli su da mu podiđu na blisko odstojanje, da ga razbiju na spoljnoj liniji odbrane i prinude ga da se pod borbom povlači prema glavnom uporištu u regionu seoske crkve Sv. Kata. Dio neprijatelja, uglavnom

mjesne ustaše i naoružani seljaci, pobjegli su u polje i na lijevu obalu Une, odakle su djelovali vatrom, dok se glavnina neprijatelja skoncentrisala oko crkve d odatle davala jak otpor. Borba je vođena sve do 2 časa 13. aprila, ali bez uspjeha. Bunker i neprijatelja nisu mogli biti neutralisani ni artiljerijskom vatrom, jer su bili dobro ukopani, pa je naređeno da se bataljon 1. brigade, kao i 2. brigada, povuku od Divuše.

Pokušaj neprijatelja (oko 200 vojnika i 4 oklopna automobila) da interveniše odbijen je sa linije osiguranja, a zatim je — u 4 časa — naređeno povlačenje i svih bataljona sa osiguranja.

U napadu na Divušu zaplijenjene su 4 puške sa oko 600 metaka, 3 ručne bombe, 4 uniforme, 4 para veša, 5 čebadi, 15 konja i oko 24 komada goveda. Gubici neprijatelja procijenjeni su na 25 mrtvih i ranjenih. Mi smo imali 10 ranjenih.³⁵⁴

Ni pokušaj napada na Divušu 21/22. aprila snagama 3. i 4. brigade nije uspio. Koliku je važnost neprijatelj pridavao komunikacijama u dolini Une vidi se i po tome što su svi napadi na tamošnja uporišta tokom aprila 1944. godine bili odbijeni.

Iskoristivši odsutnost banijskih brigada, neprijatelj iz Petrinje je ponovo posjeo spoljnu odbranu Petrinje u visini s. Gora. Usljed toga, naša 1. brigada je, odmah po akciji na Divušu, prešla sa dva bataljona 2. brigade preko Šamarice na prostor oko Petrinje.

Već u toku noći 17/18. aprila 2. glinska bojna ustaškog krajiškog zdruga iz Petrinje napala je položaje našeg 1.12. bataljona na liniji s. Kosinjak—s. Strašnik—Sestanj (k. 205)—s. Zupić (k. 264). Izenadnim napadom neprijatelj je u početku uspio da ovlada dijelom naših položaja, ali su bataljoni, upornom odbranom i protivnapadima, uspjeli da se održe na glavnoj liniji odbrane.

Ni pojačanje (preko 100 Nijemaca i konjanika-kozaka), koje je oko 9 časova napalo iz pravca s. Međurače, nije uspjelo i neprijatelj se pod pritiskom naših bataljona morao, oko 11 časova, povući na polazne položaje, a zatim u

354 Zbornik V/26, str. 728.

Petrinju. Gubici neprijatelja su 9 mrtvih i oko 30 ranjenih.³⁵⁵ Slijedećeg dana, 19. aprila, oko 450 kozaka (među kojima i do 150 na konjima) sa oko 80 ustaša ponovo je iz Petrinje napalo naše položaje na odsjeku s. Kosinjak—s. Mokrice. Neprijatelj je uspio da oko 10 časova potisne naše bataljone i da ponovo posjedne s. Goru. Međutim, oko 14 časova, naš 3. bataljon iz s. Luščana napada preko s. Marinovića u bok neprijatelja i prisiljava ga da se iz s. Gora povuče za Petrinju. Nakon toga i 1. i 2. bataljon izlaze ponovo na ranije položaje. Gubici neprijatelja u ovoj borbi su 7 mrtvih i 25 ranjenih, dok smo mi imali 1 mrtvog. Ubijena su nam i 3 konja, a još 4 je zaplijenio neprijatelj.³⁵⁶

Tokom 21. aprila neprijatelj je na položaje naše 1.12. brigade napadao jačim snagama i iz više pravaca. Tako je iz Kostajnice na dva bataljona 2. brigade napadalo do 800 Nijemaca i kozaka, a iz pravca Petrinje jedna ustaška bojna krajiškog nastaskog zdruge sa 180 konjanika-kozaka. Iz Petrinje je nastupao u dva pravca: Petrinja—Budičina—De-anovići—Tremušnjak i Petrinja—Križ—Stražnik—Marinovići—Gora.³⁵⁷ Cilj mu je bio da odbaci naše snage iz šireg rejona sela Gore i da ih veže dejstvom u pravcu Šamarice.

Uveče 21. aprila 1. brigada je držala položaje: 2. bataljon kod s. Šušnjara, 3. u rejonu Luščana, 1. na sektoru Šibić—Glinsko Novo Selo, a 4. u rejonu s. Veliki Gradac u dubini odbrane. Naredni dan, 22. april, prošao je samo sa manjim sukobima i čarkama. Ujutro 23. aprila neprijatelj je iz rejona s. Supnjar—Glavica krenuo u pravcu s. Dre.novac i k. 225. Međutim, dočekao ga je 2. bataljon i natjerao u bijeg ka s. Grabovcu i s. Luščanima. Istovremeno i neprijateljsku kolonu, koja je krenula iz rejona Luščana u pravcu s. Brnjeuška, sačekuje 3. bataljon i nagoni je u bijeg. Tada je u protivnapad krenuo i 2. bataljon, pravcem s. Bi-jele Vode—Grabovac—Bačuga. Oko 15 časova 1. i 3. bataljon napadaju neprijatelja u s. Graberje i na Perkovića brdu i — nakon 40 minuta borbe — natjeruju ga da se povuče u selo Gora.

355 Isto, str. 723.

356 Zbornik V/26, str. 724.

357 Arhiv VII, kut. 816, reg. br. 19/2.

U borbama od 23. aprila neprijatelj je imao 34 mrtva i 40 ranjenih. Naši ukupni gubici bili su 10 mrtvih, 16 ranjenih, 2 nestala i 9 zarobljenih. Izgubljen je 1 puškomi-traljez »šarac« i 3 puške.

Prema obavještajnim podacima očekivao se jači napad neprijatelja na slobodnu teritoriju Banije. Kalko je to bilo u vrijeme proljetnje sjetve, štab 7. banijske divizije vratio je 3. i 4. brigadu iz Cazinske krajine i organizovao opšti napad na neprijatelja u s. Gora.

Napad je planiran za noć 25/26. aprila,³⁵⁸ s tim da naša 1. brigada napadne sa dva bataljona neprijateljske položaje na Župiću (k. 135), izbije na cestu i zatvori pravac Petrinja—Gora; a sa ostala dva bataljona da napadne neprijateljske položaje na Šestanju (k. 205) i produži pravcem crkva Sv. Jovan i Pavao (k. 169)—crkva u Gorama. U isto vrijeme 2. brigada, sa tri bataljona na položaju Klinac—Bačuga—Pecki, zatvara pravac Križ—dolina potoka Utinje—Pecke, dok je 4. brigada imala da napada glavnim pravcem Marinovići—Gora.

Artiljerijski divizion imao je da potpomaže napad 4. brigade. U isto vrijeme 3. brigada sa dva bataljona napada položaje neprijatelja na Kosinjaku i produžava ka Jelačića spomeniku, a zatim zatvara pravac Petrinja—Gora. Sa dva bataljona napada neprijatelja Sibić i Strašnik zatvara pravac Petrinja—Gora.

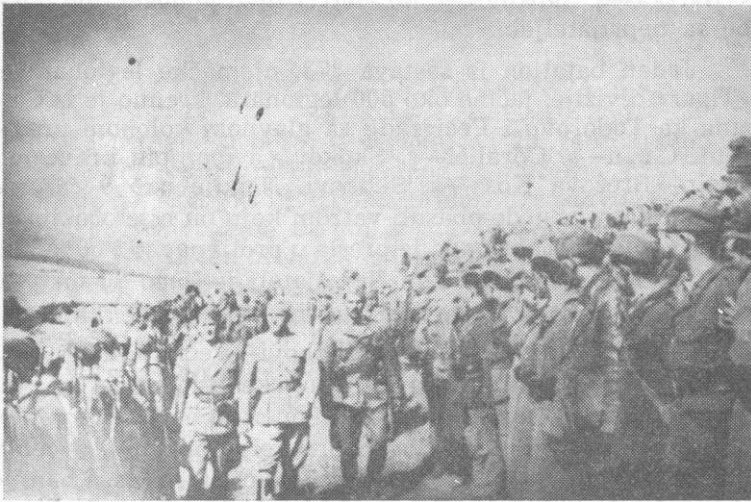
Te noći, po kiši i velikom nevremenu, jedinice su zakasnile, tako da je napad počeo tek oko 2 časa 26. aprila. Zbog zakašnjenja 1. i 3. brigada nisu izbile na određene polazne položaje, pa je neprijatelj uspio da se jačim snagama probije iz Petrinje u pravcu napadnutog s. Gora. Ovo pojačanje neprijatelja dolazilo je glavnom cestom, a dijelom preko s. Strašnik i s. Mokrice—s. Međurače.

Na pravcu Mokrice—Međurače, naš 1. i 3. bataljon uspijevaju da zadrže neprijatelja sve dok im nije naredeno da se povuku, ostavljajući slabije zaštitne dijelove. Oko 11 časova neprijatelj, jačine oko 300 pješaka i 80 konjanika, krenuo je iz Gore preko k. 189 i s. Graberje. Cestom se kretao i jedan tenk. Pošto je odbacio naše zaštitne dijelove, neprijatelj je organizovao odbranu sela Gora.

358 Zbornik V/26, str. 561.

UBRZANIM MARŠEM U CAZINSKU KRAJINU

Kada je Huška Miljković u februaru 1944. godine u Cazinskoj krajini preveo preko 3.000 naoružanih muslimanskih milicionara na stranu NOR-a, osnovana je nova Unska operativna grupa (UOG), jačine dvije muslimanske brigade i Cazinski i Bužimski NOP odred. Pošto mu nije uspjelo da razbije UOG, neprijatelj je organizovao, 27. aprila, u njegovom rodnom selu kod Velike Kladuše ubistvo Huske Miljkovića, komandanta UOG i njegovog brata Šabana Miljkovića zamjenika komandanta Bužimskog NOP odreda.³⁵⁹ Zbog toga je u jedinicama UOG došlo do izvjesnog osipanja. Međutim, angažovanjem većeg dijela starje-

Smotra brigade 14. maja 1944. godine u selu Komora, kod Dvora na Uni. Ivan Gošnjak (u sredini) komandant 4. korpusa NOVJ sa komesarom 7. banijske divizije (Jrosem Krunićem (lijevo) i komandantom 7. brigade Milošem Suzićem (desno).

359 Šukrija Bijedić, »Ratne slike iz Cazinske krajine«, »Svjetlost Sarajevo 1957.

šina i boraca, a i pravovremenom stizanju naše 1. d 2. brigade 7. banijske divizije, zaustavljeno je dalje osipanje.

U vrijeme ovih događaja u susjednoj Cazinskoj krajini 7. banijska divizija je vodila borbe na liniji Petrinja—s. Gora. Narod Banije, kao i njegove jedinice, spremali su se za veliku proslavu Praznika rada, Prvog maja, čim se saznalo za događaje u Cazinskoj krajini, odmah je naređeno da 1. i 2. brigada 'usiljenim maršem krenu ka Cazinu i da, sa štabom Unske operativne grupe i tamošnjim jedinicama, onemoguće namjere neprijatelja.

Krećući se pravcem Glina—Obijaj—Vrnograč—Todorovo—Skokovi, naša 1. banijska brigada je do zore 3. maja prošla s. Todorovo i posjela položaje prema Cazinu na liniji s. Barska—s. Skokovi—s. Mracelj. Ubrzo je došlo -i do borbe sa neprijateljem.

Jedan bataljon iz sastava 373. njemačke legionarske »Tigar« divizije, jačine oko 500 legionara, krenuo je iz Cazina ka Todorovu i Pećigradu sa glavnom kolonom pravcem: Cazin—s. Coralići—s. Skokovi, a manjom pravcem: Cazin—Brezova Kosa—s. Skokovi. Negdje oko 9 časova naši su ga iz zasjeđe obasuli vatrom koju on nije očekivao. U 15 časova 1. (7) brigada je prešla u protivnapad i odbacila neprijatelja nazad u Cazin. Neprijatelj je imao 20 mrtvih i 15 ranjenih legionara, dok je brigada imala 5 ranjenih.

Tokom 3. maja na sektor Skokovi—Pećigrad stiže i 2. banijska brigada. Otada dvije banijske brigade sa 1. i 2. muslimanskom brigadom Unske operativne grupe vode borbe i sprječavaju prodor neprijatelja općim pravcem: Cazin—Pećigrad—Velika Kladaša, s tim što je naša banijska brigada pomjerena na sektor Cazin—Bos. Otoka—Bužim.

Na toj prostoriji brigada je vodila borbu sa manjim neprijateljskim dijelovima, ubačenim grupama, odmetnicima iz ranijeg sastava UOG, postižući znatne uspjehe u vojnom i političkom pogledu među narodom. Ovim je omogućeno da se u muslimanskim jedinicama UOG što prije vrati povjerenje, da im se objasne namjere neprija-

telja, da se borbena sreda i ponovno otpočnu sa uspješnom borbom protiv okupatora i ustaško-domobranskih snaga.³⁶⁰

Dok je glavnina brigade bila stalno orijentisana prema Cazinu, glavnom neprijateljskom uporištu u Cazinskoj krajini, dotle su dijelovi brigade, sa odjeljenjem minera iz inženjerske čete, noću 6/7. maja 1944. minirali željezničku prugu Bosanska Krupa—Bosanska Otoka. Kad je na minu u 8,30 časova naišao vlak sa neprijateljskim vojnicima, uništena je lokomotiva sa 6 vagona. Neprijatelj je imao mrtvih 17 njemačkih vojnika i 4 oficira, 15 ustaša, 4 željezničara i strojovođa.³⁶¹

Naša 1. (7) banijska brigada ostala je u Cazinskoj krajini do 12. maja, a zatim se, preko Banije (rejon s. Komora i s. Žirovac), prebacila na područje Korduna i Petrove gore, radi zatvaranja pravca Karlovac—Vojnić—Velika Kladuša.

DIVIZIJSKA PRELAZNA ZASTAVA

Za uspjehe u borbi u periodu od 23. februara do 23. aprila, a u okviru međubrigadnog takmičenja, naša 1. (7) brigada je osvojila divizijsku prelaznu zastavu. Samo je trebalo naći vrijeme da joj se na svečan način dodijeli. Za to je iskorišćen prelazak iz Cazinske krajine na područje susjednog Korduna, kada je, 14. maja u s. Komora, na području kotara Dvora na Uni, brigada primila prelaznu zastavu.

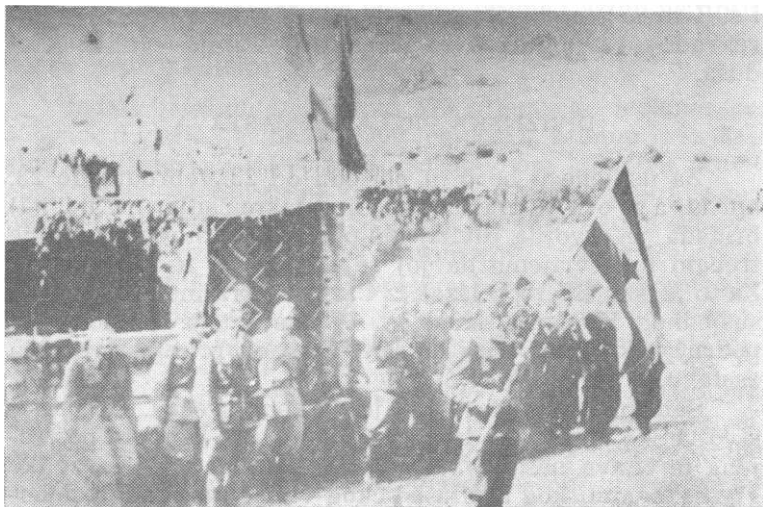
Sam prijem zastave bio je posebno svečan. Uz prisustvo velike mase naroda, na livadama sela Komora postrojena je čitava naša 1. brigada »Vasilj Gaćeša«. Uz zvuke glazbe Zemaljskog antifašističkog vijeća narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH-a), ispred tribine na kojoj su

³⁶⁰ Mislilo se da će teško biti objasniti smrt Huske i Šabana Miljkovića. Huška je bio vrlo popularan u narodu, posebno otkada je prešao na stranu NOB, pa je postojala mogućnost da neprijatelj njegovo ubistvo pripiše partizanima, od kojih je svojevremeno bio otišao i stavio se, jedno vrijeme, u službu neprijatelja. Saznalo se, međutim, i to da je u njegovom ubistvu učestvovao, sa još jednim agentom, i njegov brat od ujaka Bajro Baba. Nakon toga bilo je mnogo lakše objasniti namjere neprijatelja.

³⁶¹ Zbornik V/27, str. 206—208.

bili visoki rukovodioci NOP-a, gazili su banijski ratnici čvrstim vojničkim korakom. Sa improvizovane tribine stroj su posmatrali: komandant Glavnog štaba Hrvatske Ivan Gošnjak, politički komesar 4. korpusa Vječešlav Holjevac, politički komesar 7. banijske divizije i raniji komesar brigade Uroš Krunić, vijećnik ZAVNOH-a sa područja kotara Dvor na Uni Simo Eror, Sovjetska vojna delegacija pri GŠH na čelu sa pukovnikom Crvene armije Gorošenkom, kao i mnogi drugi visoki rukovodioci i gosti.

Svakog od govornika, borci brigade i okupljeni narod pozdravili su burnim ovacijama i parolama o borbi i slobodi.

Predaja prelazne zastave 7. banijske divizije 14. maja 1944. godine u selu Komori, kod Dvora na Uni.

Poslije završetka vojnog dijela svečanosti, nastavljeno je narodno veselje do kasno u noć. Poslije ove svečanosti, brigada je dobila nekoliko dana odmora. Za to vrijeme pročitana je borcima i starješinama Naredba štaba 7. banijske divizije od 16. maja 1944. godine, kojom je brigada

ipohvaljena za rezultate postignute u takmičenju od 23. februara do 24. aprila 1944. godine.

Nešto preko dva mjeseca kasnije, brigada je slavila dodjelu odlikovanja »ORDEN NARODNOG OSLOBOĐENJA«, kojim ju je odlikovao 22. jula 1944. godine, vrhovni komandant drug Tito.

Iz reiona Komore i Zirovca brigada se prebacila preko rijeke Gline i Petrove gore i posjela položaje koji zatvaraju pravac Karlovac—Vojnić—Velika Kladuša. Na tim položajima aktivno je učestvovala u borbama protiv dijela neprijateljskih snaga u tzv. sedmoj neprijateljskoj ofanzivi na slobodnu teritoriju Korduna, Banije i Cazinske krajine.